

საიდუმლოს ამოხსნის მცდელობა: რატომ გადაიტანეს რვა ქვეყნის ეკრანებზე რუმინელი დრამატურგის, მიჰაილ სებასტიანის პიესები

მარიან ცუცუი

საკვანძო სიტყვები: მიჰაილ სებასტიანი, რუმინული დრამატურგია, ტელეფილმები, „უსახელო ვარსკვლავი“, „არდადეგების თამაში“, „ბოლო ჟამი“

ის ფაქტი, რომ რუმინელი დრამატურგის, მიჰაილ სებასტიანის (1907-1945), სულ მცირე, სამი პიესა გადაიტანეს უცხოეთის ეკრანებზე, თავისთავად ყურადსაღებია. ადაპტაციები, ძირითადად, სატელევიზიო ფილმებს გულისხმობს და ისინი მხოლოდ თავიანთი წარმოების ქვეყნებში გავიდა ეკრანებზე. შესაბამისად, თავად რუმინული თეატრისა და კინოს ექსპერტებმაც კი უყურადღებოდ დატოვეს ისინი. ამ სიაში შესულია პიესა „უსახელო ვარსკვლავი“ (1942), რომელიც იმავე სახელწოდებით (ფრანგულ ვერსიაში *Mona, l'étoile sans nom*) 1966 წელს ეკრანზე გადაიტანა ანრი კოლპიმ ერთობლივი ფრანგულ-რუმინული წარმოების ფარგლებში, თუმცა, ამ პიესის ეკრანიზაცია ხორციელდებოდა როგორც მანამდე, 1962 წელს ფინეთში (*Nimetön tähti*, რეჟისორი მაუნო ჰოვენენი), ისე შემდეგაც, 1969 წელს იუგოსლავიაში (*Bezimena zvezda*, რეჟისორი იოვან კონიოვიჩი), 1971 წელს უნგრეთში (*Névtelen csillag*; რეჟისორი ოტო ადამი), 1979 წელს საბჭოთა კავშირში (*Bezmyannaya zvezda*, რეჟისორი მიხაილ კობაკოვი) და 1979 წელს საბერძნეთში (*Asteri horis onoma*, რეჟისორები - კოსტას ასიმაკოპულოსი და სტელიოს რალისი). გარდა ამისა, განხორციელდა შემდეგი პიესების ეკრანიზაცია: „არდადეგების თამაში“ (1939) (*Le Jeu des vacances*, 1967, საფრანგეთი, რეჟისორი ჟილბერ პინო) და „ბოლო ჟამი“ (1932) (*Letzte Nachrichten*, 1973, გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკა, რეჟისორი დიტერ პერლვიცი და *Posledná hodina*, 1987, ჩეხოსლოვაკია, რეჟისორი მილოშ პიეტორი). მართალია, სებასტიანის პიესები წარმატებით სარგებლობდა რუმინელ მაყურებელთა და კრიტიკოსთა შორის, მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ ისინი დაიწერა მეორე მსოფლიო ომამდე, ანუ პერიოდში, როდესაც რუმინული ლიტერატურა თითქმის არ ითარგმნებოდა და, შესაბამისად, ვერ პოვებდა საერთაშორისო აღიარებას. კოსტას ასიმაკოპულოსის შემთხვევა გამონაკლისად შეიძლება ჩაითვალოს რუმინეთთან ამ ბერძენი რეჟისორის მჭიდრო კავშირების გამო. ყველა დანარჩენ შემთხვევაში კი თარგმნისა და ეკრანისთვის ადაპტაციის მოტივაცია არ არის გამოკვეთილი. დასკვნის სახით შეიძლება დავძინოთ, რომ არა მარტო პიესების ღირებულებამ არამედ მათმა მელოდრამატულმა და რომანტიკულმა ნოტებმა დაარწმუნეს რამდენიმე რეჟისორი, რომ მათ ეკრანიზაციას წარმატება შეიძლება მოჰყოლოდა.

უცნაური ბედი: მიჰაილ სებასტიანი და მისი პიესები

მიჰაილ სებასტიანი (1907-1945) იყო რუმინელი მწერა-ლი, რომლის ხანმოკლე სიცოცხლეს თან ახლდა დრა-

მატული წარმატებები და წარუმატებლობები. მიუხედავად იმისა, რომ იგი წარმოშობით ებრაელი იყო,¹ მას იზიდავდა მემარჯვენე პოლიტიკური დოქტრინა, განსაკუთრებით ფილოსოფოს ნაე იონესკუს (1890-1940) იდეები. წინასიტყვაობაში თავისი რომანისთვის „2000

1 მიჰაილ სებასტიანი იყო მისი ფსევდონიმი, ხოლო ნამდვილი სახელი - იოსიფ მენდელ ჰეხტერი.

წლის განმავლობაში“ (1935), რომელშიც აღწერილია ებრაელთა ყოფა რუმინეთში, ნაე იონესკუმ გააჟღერა ანტიემიგრაციული განწყობები, რამაც სებასტიანისა და ავტორის მეგობრების უკმაყოფილება გამოიწვია. გარკვეული დროის განმავლობაში სებასტიანი ითვლებოდა წარმატებულ და პერსპექტიულ ავტორად, მაგრამ ომის პერიოდში მის წინააღმდეგ გაჩაღდა დევნა, რაც მან აღწერა კიდევ შოკისმომგვრელ დღიურებში, რომლებიც მხოლოდ 60 წლის შემდეგ, 1996 წელს, გამოქვეყნდა. სებასტიანი დაიღუპა 1945 წელს მომხდარი ავტოკატასტროფის დროს. ასე რომ, მას არ დასცალდა მოპოვებული თავისუფლებით ტკობა. სებასტიანი იყო ნაყოფიერი ჟურნალისტი, რომელმაც მარსელ პრუსტისა და ანდრე ჟიდის გავლენით ასევე დაწერა სამი თანამედროვე რომანი. მისი შემოქმედების მნიშვნელობა კომუნისტურ ეპოქაშიც არ დაკნინებულა, რისი მიზეზიც, ძირითადად, გახლდათ მისი სამი პიესა: „არდადეგების თამაში“ (1939), „უსახელო ვარსკვლავი“ (1942) და „ბოლო ჟამი“ (1945),² ასევე დღიურები.

მიჰაილ სებასტიანის პიესების ეკრანიზაცია კომუნისტურ რუმინეთში

ის ფაქტი, რომ მისი პიესები იქცა შთაგონების წყაროდ ოთხი ფილმის შესაქმნელად კომუნისტური პერიოდის რუმინეთში, არაა გასაკვირი, მიუხედავად იმისა, რომ ავტორი არ ემხრობოდა მემარცხენე იდეებს. „ცხელი ამბების“ შემდეგ მისი პიესის მიხედვით გადაღებული ფილმი „პროტარის საქმე“ (1956, რეჟისორი ჰარალამბი ბოროში) – მელოდრამატული კომედია მოულოდნელი და კეთილი დასასრულით ნომინირებული იყო კანის ფესტივალის „ოქროს პალმის“ პრიზზე. ფილმში ერთი ისტორიკოსი წერს საგაზეთო სტატიას ალექსანდრე მაკედონელის შესახებ, სადაც დაშვებულია ტიპოგრაფიული შეცდომა, ამ შეცდომამ მიიპყრო ერთ-ერთი მრეწველის ყურადღებას, რომელიც თვლის, რომ მას აშანტაჟებენ. ლექტორზე შეყვარებული უნივერსიტეტის სტუდენტი კი ამაში ხედავს კარგ შესაძლებლობას და არწმუნებს მეწარმეს, დააფინანსოს ლექტორის სამეცნიერო ექსპედიცია ცენტრალურ აზიაში, რათა გამოიკვლიოს ალექსანდრე მაკედონელის მარშრუტი, რის სანაცვლოდაც სტატიიდან ამოღებული

უნდა იყოს მითითება მის ნამდვილ ბიზნესზე. ცხადია, ეს სიუჟეტი მოეწონა როგორც საზოგადოებას, ისე ხელისუფლებას, რადგან მისი სოცრეალისტური პათოსი ფარდას ხდიდა თალლითურ გარიგებებს ომებს შორის პერიოდში.

1960-იან წლებში რუმინელებმა არა მხოლოდ საბჭოთა კავშირთან, ჩეხოსლოვაკიასა და უნგრეთთან, არამედ ასევე კანადასთან, დასავლეთ გერმანიასთან და, განსაკუთრებით, საფრანგეთთან (ერთობლივი წარმოების ხუთი კინოსურათი) თანამშრომლობით გადაიღეს მთელი რიგი ფილმები ერთობლივი წარმოების ფარგლებში. რა თქმა უნდა, ერთობლივი კინოწარმოება რუმინელი კინემატოგრაფისტებისთვის წარმოადგენდა კარგ საშუალებას, გასცნობოდნენ ცნობილ ოსტატებს და, ამავე დროს, მსოფლიოსთვის გაეცნოთ რუმინული ფილმები. ასევე საინტერესოა, რომ რუმინეთის ლიდერს – გეორგე გეორგეუ-დეჟს (1901-1965), რომელიც მართავდა ქვეყანას 1965 წლამდე, ჰყავდა მსახიობი ქალიშვილი – ლიზა გეორგეუ, რომელმაც დაითანხმა მამა კინოინდუსტრიაში მნიშვნელოვანი თანხების ჩადებაზე, ბუქარესტის მახლობლად უზარმაზარი სტუდიების აშენებაზე 1957 წელს და ძვირადღირებული ფილმების მხარდაჭერაზე დასავლელი მსახიობებისა და რეჟისორების მონაწილეობით. პანაიტ ისტრატის რომანის „კოდინი“ იმავე სახელწოდებით წარმატებული ადაპტაციის შემდეგ (1963), რომელიც კანის ფესტივალზე დაჯილდოვდა საუკეთესო სცენარის კატეგორიაში (დუმიტრუ კარაბატი, ანრი კოლპი და ივ ჟამიაკი), ანრი კოლპის სთხოვეს, გადაეღო კიდევ ერთი ფილმი: „უსახელო ვარსკვლავი“ (1966, რუმინეთ-საფრანგეთის ერთობლივი წარმოება) მიჰაილ სებასტიანის 1942 წლის ამავე სახელწოდების პიესის მიხედვით. ფილმმა მოხიბლა აუდიტორია ორი დაპირისპირებული სამყაროს თავმოყრით, რომელთაც განასახიერებენ განებივრებული და ზედაპირული ქალიშვილი, მონა (მარინა ვლადი) და მარინ მიროუ (კლოდ რიში), მოკრძალებული და დელიკატური მასწავლებელი პროვინციული ქალაქიდან. დიალოგები მომაჯადოებელია, ისევე როგორც ჟორჟ დელერუს მუსიკა და იონ ოროვეანუს სცენოგრაფია, რომელიც მოიცავს პრალის ბარანდოვის კინოსტუდიის მიერ დაზღვეულ შემოსაზღვრულ ინტერიერს და თვალწარმ-

2 პიესა დაიწერა 1944 წელს და გამოიცა 1956 წელს. სპექტაკლის პრემიერა კი შედგა 1945 წლის 25 იანვარს.

ტაც ნახევრად ველურ ბაღს, ორივეს მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ ამ საუცხოო ფილმში. წლების შემდეგ მარინა ვლადი იხსენებდა ამ სასიამოვნო მომენტებს: „მონა - უსახელო ვარსკვლავი: საუცხოო სათაური ამ მშვენიერი მარტივი ისტორიისთვის. ნამუშევრის სინატიფე ძვეს დიალოგებსა და კონფრონტაციაში ორ ურთიერთდაპირისპირებულ პერსონაჟს შორის [...] ეს ფილმი შეიქმნა ეიფორიის ატმოსფეროში და სამუდამოდ დარჩება ჩემს ფავორიტთა შორის, მიუხედავად იმისა, რომ მან, სამწუხაროდ, ვერ მიაღწია წარმატებას საფრანგეთში. ჩემი აზრით, ანრი კოლპი აცდენილი იყო დროს, სხვა სამყაროში იმყოფებოდა, და მაინც, მან შექმნა კინემატოგრაფიის ერთ-ერთი ულამაზესი ნიმუში - ნაადრევი თუ ზედმეტად უჩვეულო?“³

1979 წელს, კომუნიზმის ეპოქაში, რეჟისორმა ტიმოტეი ურსუმ გადაიღო პიესის „არდადეგების თამაში“ (1939) ადაპტაცია. სებასტიანის პიესაში მოთხრობილია საუცხოო ისტორია ზღვისპირა სასტუმროს შესახებ, სადაც ლამაზი გოგონა აჯადოებს და ატყვევებს ორ კაცს და ყმაწვილს თავისი სილამაზითა და წარმოსახვის უნარით. ამ არდადეგების ფინალი ასევე მოასწავებს საყოველთაო ილუზიების დასასრულს. ტიმოტეი ურსუს ფილმი, სებასტიანის პიესისგან განსხვავებით, განისაზღვრება დროისა და სივრცის თვალსაზრისით, თუმცა მაინც ინარჩუნებს ორიგინალის მომხიბვლელობას.

1983 წელს ევგენ ტოდორანმა გადაიღო „უსახელო ვარსკვლავის“ სატელევიზიო ეკრანიზაცია. ეს გახლდათ ერთმნიშვნელოვნად ბევრად უფრო მოკრძალებული დადგმა, თუმცა ისეთი დიდებული მსახიობების წყალობით, როგორცაა: ენიკო სილაგი (მონა), ფლორინ ზამფირესკუ (მირიუ), იულიუ მოლდოვანი (გრეგი), როდიკა ტაპალაგა (ქალბატონი კუკუ), პეტრიცა გეორგიუ და სხვ. ეს ფილმიც ხსენების ღირსია.

თავად რუმინეთში იგნორირებული უცნაურობა: სებასტიანის პიესების 9 ეკრანიზაცია 7 ქვეყანაში

უცნაურია, მაგრამ სებასტიანის პიესების მიხედვით გადაღებულია 9 ეკრანიზაცია 7 ქვეყანაში. ეს ფაქტი თითქმის შემთხვევით აღმოვაჩინე ვებგვერდზე IMDB.COM

და გადავწყვიტე, დამეწერა რუმინული კინემატოგრაფიისთვის ამ მნიშვნელოვანი, მაგრამ უცნობი ფაქტის შესახებ. მეორე მხრივ, ჩემს კვლევას ამ ფილმებთან დაკავშირებით ხელს უშლის ის, რომ მათი უმრავლესობა არის 60-70-იან წლებში შექმნილი სატელევიზიო პროდუქცია, რომელიც, წარმოების ქვეყნის გარდა, არსად არ გასულა. მაშინაც კი, როცა ვმუშაობდი რუმინეთის კინემატოგრაფიის ეროვნულ არქივში, არ მქონდა წვდომა ფილმთა უმრავლესობაზე, რადგან ისინი ტელევიზიების კუთვნილებას წარმოადგენდნენ. გარდა ამისა, ტელევიზიებს არ ჰქონდათ DVD ასლები ინგლისური თუ ფრანგული სუბტიტრებით.

1979 წელს საბჭოთა კავშირში მიხაილ კოზაკოვის მიერ გადაღებული „უსახელო ვარსკვლავი“ არაა ცნობილი რუმინეთში, რადგან ის ჩვენს ეკრანებზე თუ ტელევიზიით არასდროს გასულა. მეორე მხრივ, ის დღეს იოლადაა ხელმისაწვდომი ონლაინ და დიდი პოპულარობით სარგებლობს რუს მაყურებელს შორის. მაგალითად, roskino.com ვებგვერდის თანახმად, მიხაილ კოზაკოვის ფილმი 64-ე ადგილზეა ყველაზე პოპულარულ ფილმებს შორის, „სტალიკერსა“ (1979, რეჟისორი ანდრეი ტარკოვსკი) და „დონ კიხოსს“ (1957, რეჟისორი სერგეი გერასიმოვი) შორის.

სებასტიანის პიესა „უსახელო ვარსკვლავი“ წარმატებით დაიდგა დიდ თეატრში 1956 წელს,⁴ ხოლო მიხაილ კოზაკოვი ჯერ კიდევ 1960-იანი წლების ბოლოს აცხადებდა, რომ გადაიღებდა ფილმს ამ წარმოდგენის საფუძველზე, თუმცა ცენზურამ დაბლოკა ეს პროექტი. მხოლოდ 1978 წელს მან დაარწმუნა გენადი ბოკარევი და შეძლო ფილმის გადაღება სვერდლოვსკის კინოსტუდიის ბაზაზე. თავის მესამე საარეჟისორო ნამუშევარში კოზაკოვმა წარმატებით შეინარჩუნა რუმინეთის ატმოსფერო. ფილმისთვის შერჩეული შენობები პეტერბურგში რუმინულ ქალაქს მოგვაგონებს. ფილმში შესულია ისეთი ტიპური დეტალები, როგორც ბადრიჯნის ყიდვა ტრადიციული რუმინული კერძისთვის. ცხადია, რომ აქ გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ისეთი დიდი მსახიობების მიერ შეტანილ წვლილს, როგორცაა იგორ კოსტოლევესკი (მირიუ), ანასტასია ვერტინსკაია (მონა), სვეტლანა კრიუჩკოვა (ქალბატონი კუკუ) და თავად კოზაკოვი მონის საქმროს როლში.

3 Delerue, 24 Images, 2005, p. 22.

4 ანდრეი სოზანჩუკი (რეჟისორი). მიხაილ კოზაკოვის „უსახელო ვარსკვლავი“ (დოკუმენტური ფილმი სერიიდან „კინოს ლეგენდები“). მე-8 სტუდია, შეკვეთილი პეტერბურგის მე-5 არხის მიერ. პროექტი „ცოცხალი ისტორია“ (2007).

რა შეიძლება ითქვას სხვა სატელევიზიო ფილმების შესახებ, რომელთა დეტალებიც ჩვენთვის უცნობია? აღმოსავლეთ ბანაკის ქვეყნებში: აღმოსავლეთ გერმანიაში („უკანასკნელი ჟამი“, 1973, რეჟისორი დიტერ პერლვიცი), უნგრეთში („უსახელო ვარსკვლავი“, 1971, რეჟისორი ოტო ადამი) და იუგოსლავიაში („უსახელო ვარსკვლავი“, 1969, იოვან კონიოვიჩი), „მეგობრული ქვეყნების“ წარმომადგენელი დრამატურგების პიესები საკმაოდ ხშირად იდგმებოდა. და თუკი ეს პიესები წარმატებული აღმოჩნდა, სრულიად ბუნებრივია, რომ რეჟისორებს სურდათ მათი ეკრანიზაცია, სულ მცირე, სატელევიზიო ფილმის ფორმატში. მაგრამ რით აიხსნება სატელევიზიო ეკრანიზაციები, გადაღებული საფრანგეთში („არდადეგების თამაში“, 1967, რეჟისორი ჟილბერ პინო), ფინეთში („უსახელო ვარსკვლავი“, 1962, რეჟისორი მაუნო ჰოვენენი) და საბერძნეთში („უსახელო ვარსკვლავი“, 1979, რეჟისორები კოსტას

ასიმაკოპულოსი და სტელიოს რალისი)?

ფინური სატელევიზიო ფილმი „უსახელო ვარსკვლავი“ (რეჟისორი მაუნო ჰოვენენი) იყო სებასტიანის ნაწარმოების პირველი ადაპტაცია, გადაღებული ჯერ კიდევ 1962 წელს. რაც შეეხება საბერძნეთს, აღსანიშნავია, რომ ბერძენი მწერალი და რეჟისორი კოსტას ასიმაკოპულოსი რამდენჯერმე ეწვია რუმინეთს და ინარჩუნებდა კონტაქტს რიგ რუმინელ ინტელექტუალებთან.

მიჰაილ სებასტიანი არ არის უდიდესი რუმინელი დრამატურგი. შესაბამისად, საფრანგეთსა და ფინეთში მისი პიესების ეკრანიზაციის გადაწყვეტილება ამ ეტაპზე მარტივად შეიძლება აიხსნას მხოლოდ მათ მიმართ სიმპათიით. რადგან ეს პიესები ხასიათით რომანტიკული თუ მელოდრამატულია, მათ აქვთ მყურებელს შორის წარმატების მიღწევის პოტენციალი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- Delerue G., 24 images / second, Éditions Fayard, Paris, 2005.
- 100 лучших фильмов России, https://www.kinopoisk.ru/lists/movies/top_100_russian_by_roskino/?page=2 19.07.2024

AN ATTEMPT TO SOLVE A MYSTERY: WHY THE ROMANIAN PLAYWRIGHT MIHAIL SEBASTIAN WAS SCREENED IN EIGHT COUNTRIES

Marian Țuțui

Keywords: Mihail Sebastian, Romanian dramaturgy, TV films, “The Unnamed Star”, “The Holiday Game”, “The Last Hour”

It is suggestive that no less than three plays by the Romanian playwright Mihail Sebastian (1907-1945) have been adapted for screen abroad. These adaptations are mainly TV films that have not been presented elsewhere but in the countries of production; therefore, even Romanian experts in theatre or cinema have ignored them. The list includes the play *The Unnamed Star* (1942), which was adapted by Henri Colpi in 1966 in a French-Romanian co-production with the same title (or in French *Mona, l'étoile sans nom*), but even before, in 1962 in Finland (*Nimetön tähti*, directed by Mauno Hyvönen), or later in Yugoslavia in 1969 (*Bezimena zvezda*, directed by Jovan Konjović), in Hungary in 1971 (*Névtelen csillag*, directed by Ottó Ádám), in the USSR in 1979 (*Bezimyannaya zvezda*, directed by Mikhail Kozakov), and in Greece in 1979 (*Asteri horis onoma*, directed by Kostas Asimakopoulos and Stelios Rallis). We can add the play *The Holiday Game* (1939), adapted in France in 1967 (*Le Jeu des vacances*, directed by Gilbert Pineau) or *The Last Hour* (1932), in the GDR in 1973 (*Letzte Nachrichten*, directed by Dieter Perchwitz) or the Czech Republic in 1987 (*Posledná hodina*, directed by Milos Pietor). Sebastian's plays were successful with the public and critics in Romania, but they were written shortly before WW2, and Romanian literature almost never enjoyed numerous translations and international success. In the case of the Greek director Kostas Asimakopoulos, we can invoke his connections with Romania. Still, in other cases, the motivation for translating and adapting these plays for the screen is not apparent. We can conclude that not only their value but also their melodramatic and romantic notes convinced several directors that their screen adaptations could be successful.

A Strange Destiny: Mihail Sebastian and His Plays

Mihail Sebastian (1907-1945) was a Romanian writer with a short life and career but both with dramatic ups and downs. Although he was Jewish¹, he was attracted by the right-wing political doctrine and especially by the ideas of the philosopher Nae Ionescu (1890 - 1940). For his novel *For Two Thousand Years* (1935) about what meant to be Hebrew in Romania Nae Ionescu wrote an anti-Semitic preface which made him distance from his former master and of his friends.

For a while he had been considered a promising and successful writer but during the war, he suffered from persecution and kept a shocking diary, published only in 1996, 60 years later. He died in a road accident in 1945, so he could not enjoy enough the freedom he obtained. Although he was a prolific journalist and wrote three modern novels under the influence of Marcel Proust and Andre Gide, he continued to remain relevant, including during communism mainly thanks to his three plays, *The Holiday Game* | *Jocul de a vacanța* (1939), *The Nameless Star* | *Steaua fără nume* (1942) and *The Last Hour* | *Ultima oră* (1945)² and even due to his diary.

1 His most known pen-name was Mihail Sebastian but his real name was Iosif Mendel Hechter.

2 The play was written in 1944, played on the 25th of January 1945 and published in 1956.

Mihail Sebastian's Plays Become Films in Romania during Communism

The fact that his plays inspired four films in Romania during communism is not surprising, although the author did not have left-wing ideas. *The Protar Affair* (1956, directed by Haralambie Boroş) after his play *The Latest News* was presented in Cannes film festival and was nominated for the Golden Palm award. It is a melodramatic comedy with an unexpected and happy twist. A historian writes an article about Alexander the Great in a newspaper and a typographical error brings it to the attention of an industrialist who feels blackmailed. A student in love with her professor at the university understands the opportunity and persuades the industrialist to finance a scientific expedition for the teacher in Central Asia in the footsteps of Alexander the Great in exchange for the omission of the reference to his true business. Obviously, the subject was to the taste of the public and even the authorities in full socialist realism because it revealed the dishonest affairs of the interwar period.

In the 60s, the Romanians made a series of films in co-production not only with the USSR, Czechoslovakia and Hungary, but also with Canada, West Germany, Italy and especially in collaboration with France, with which no less than 5 films were made. International co-productions were, of course, a way for Romanian filmmakers to learn from renowned filmmakers, but also to more easily promote Romanian films abroad. We could also add the fact that the leader of Romania until 1965, Gheorghe Gheorghiu-Dej (1901-1965), had an actress daughter, Lica Gheorghiu (1928-1987), who led him to invest massively in the cinematographic industry, to build in 1957 impressive studios near Bucharest and then to support the production of expensive films with the help of actors and directors from the West. After some success with a screen adaptation of Panait Istrat's novel with the same title, *Codine* (1963), which won the best screenplay prize at Cannes (Dumitru Carabat, Henri Colpi and Yves Jamiague), Henri Colpi was asked to make a second movie, *The Nameless Star| Steaua fără nume| Mona, l'étoile sans nom* (1966, Romania- France), after Mihail Sebastian's play *Nameless Star* (1942). The film conquers the

audience by bringing together two opposite worlds, represented by Mona (Marina Vlady), a spoiled and superficial young woman and Marin Miroiu (Claude Rich), a shy and delicate teacher from a provincial town. The dialogues are captivating, the music by Georges Delerue and the scenography by Ion Oroveanu consisting of a constraining interior made in Prague at the Barrandov Studios and a lush semi-wild garden contribute to an exciting film. After a few years Marina Vlady remembered with pleasure: "Mona, the star with no name: beautiful title for this beautiful, simple story. All the subtlety of the work lies in the dialogues and the confrontation of two radically opposed characters. [...] It was in a climate of euphoria that we made this film which will remain among my favourites, even if, unfortunately, it did not achieve any success in France. I think that Henri Colpi was out of time, out of worlds, but that he created one of the most beautiful works of cinema. Too early or too unusual?"³

In 1979 director Timotei Ursu adapted the play *The Holiday Game* (1939) for the 80s during communism. Sebastian's play is a captivating story about a guest house by the sea where a beautiful girl holds two men and a teenager under a spell of her beauty and imagination. The end of the vacation is also the end of everyone's illusions. Timotei Ursu's film is not timeless and difficult to locate like Sebastian's play, but it retains a little of the charm of this story.

In 1983 Eugen Todoran made a TV version of *Nameless Star| Steaua fără nume*. It is obviously a more modest production, but the contribution of great actors: Enikő Szilágyi (Mona), Florin Zamfirescu (Miroiu), Ovidiu Iuliu Moldovan (Grig), Rodica Tapalagă (Ms Cucu), Petrică Gheorghiu etc. makes this film worth mentioning.

A Strangeness that Is Ignored even in Romania: 9 Films in 7 Countries Based on Mihail Sebastian's Plays

It is a strange fact that no less than 9 films have been made in other 7 countries after Mihail Sebastian's plays. I found that almost by accident looking on www.imdb.com. I decided to write about that because although it is a meritorious fact for Romanian cinematography but

3 Georges Delerue, 24 images / second, Éditions Fayard, Paris, 2005, p.22 et passim.

it remained unknown. On the other hand, my approach to studying these films is complicated by the fact that most of the films are television productions made in the 60s and 70s that have never been released elsewhere but in the countries of production. Even when I was working at the National Film Archive of Romania, I could not have access to the majority of films since they belonged to televisions, not to mention that televisions do not have copies on DVD and by no means with English or French subtitles.

Nameless Star/ *Bezimyannaya zvezda* made in the USSR by Mikhail Kozakov in 1979 is unknown in Romania because it has never been shown on our screens or on some television but easy to download from the internet as it is still among the favorites of the Russian public today. Thus, according to the www.roskino.com website, Mikhail Kozakov's film is on the 64th place in the preferences of the Russian public between *Stalker* (1979, directed by Andrei Tarkovsky) and *Quiet Don* (1957, directed by Sergey Gerasimov)!⁴

Sebastian's play had been staged successfully at the Bolshoy Drama Theatre back in 1956⁵, and Mihail Kozakov boasted that he intended to make a film based on it since the end of the 60s, but the censorship rejected his project. It was only in 1978 that he convinced Gennady Bokarev and was able to make the film on television in Sverdlovsk⁶. In the third film that the great actor Kozakov directed, he tried quite successfully to preserve the Romanian atmosphere. The buildings of St. Petersburg chosen resembled a Romanian city. Details such as buying eggplants to cook a typical Romanian dish remain. Obviously, the contribution of great actors such as Igor

Kostolevskiy (Miroiu), Anastasiya Vertinskaya (Mona), Svetlana Kryuchkova (Ms Cucu) and his own role as Mona's fiancée remain decisive.

What can we say about the other TV movies for which we don't have details available? In countries from the Eastern camp, such as East Germany (*The Latest Hour/ Letzte Nachrichten*, 1973, directed by Dieter Perlwitz), Hungary (1971 (*Nameless Star/ Névtelen csillag*, 1971, directed by Ottó Ádám) and even Yugoslavia (*Bezi- mena zvezda*, 1969, directed by Jovan Konjović), plays by playwrights from "friendly countries" were performed quite often. And if these plays were successful, it was quite natural somebody to try to screen them at least as television films. But how can we explain the TV movies made in France (*Le Jeu des vacances*, 1967, directed by Gilbert Pineau), Finland (*Nameless Star/ Nimetön tähti*, 1962, directed by Mauno Hyvönen) and Greece (*Nameless Star/ Asteri horis onoma*, 1979, directed by Kostas Asimakopoulos and Stelios Rallis)?

In fact, the Finnish TV film *Nameless Star/ Nimetön tähti*, directed by Mauno Hyvönen was the first film made after Sebastian, as early as 1962! In the case of Greece, we could invoke the fact that the Greek writer and director Kostas Asimakopoulos was several times in Romania and had connections with several Romanian intellectuals.

Mihail Sebastian is not the greatest Romanian playwright. So the initiative of making television films in France and Finland based on his plays can be explained for now by the fact that they liked his plays. They are either romantic or melodramatic, so with potential for audience success.

REFERENCES:

- Georges Delerue, *24 images / second*, Éditions Fayard, Paris, 2005;
- 2. 100 лучших фильмов России https://www.kinopoisk.ru/lists/movies/top_100_russian_by_roskino/?page=2

4 100 лучших фильмов России.

5 Andrey Sozanchuk (director). *Unnamed star of Mikhail Kozakov* [Documentary film from the "Film Legends" series]. "Studio 8" commissioned by the Petersburg-5 channel: Project "Living History". (2007).

6 Ibid.

1. რუმინელი დრამატურგი
მიჰაილ სებასტიანი (1907-1945)
ROMANIAN PLAYWRIGHT MIHAIL
SEBASTIAN (1907- 1945)

2. ფრანგული აფიშა: ფილმიდან „მონა, უსახელო ვარსკვლავი“ (1966)
FRENCH POSTER OF MONA, L'ÉTOILE SANS NOM (1966)

3. კიდევ ერთი ფრანგული აფიშა: ფილმიდან „მონა, უსახელო ვარსკვლავი“ (1966)
ANOTHER FRENCH POSTER OF MONA, L'ÉTOILE SANS NOM (1966)

4. მარინა ვლადი და კლოდ რიში ფილმში „მონა, უსახელო ვარსკვლავი“ (1966)
MARINA VLADY AND CLAUDE RICH
IN MONA. THE NAMELESS STAR (1966)

5. „უსახელო ვარსკვლავის“ საბჭოთა აფიშა (1979)
SOVIET POSTER OF BEZMYANNAYA ZVEZDA (1979)

6. იგორ კოსტოლევსკი და ანასტასია ვერტინსკაია
ფილმში „უსახელო ვარსკვლავი“
IGOR KOSTOLEVSKIY AND ANASTASIYA VERTINSKAYA
IN BEZMYANNAYA ZVEZDA

7. ლასლო სარცვაი და ევა ამასი ფილმში
„უსახელო ვარსკვლავი“ (1971)
LASZLO SZACVAY AND EVA AMASI IN
NÉVTELEN CSILLAG (1971)

8. ემილ ხორვათი (პროფესორ ანდრონიკის
როლში) ფილმში „უკანასკნელი უაზი“ (1987)
EMIL HORVÁTH ST. (AS PROFESSOR ANDRONIC)
IN POSLEDNÁ HODINA (1987)

